

ZFP II

FINANČNÍ PRÁVO
charakteristika odvětví práva

Odvětvotvorná kritéria

- Samostatnost a specifčnost předmětu právní regulace
- Metoda právní regulace
- Systémová soudržnost právních norem
- Společenská akceptace samostatnosti odvětví

Předmět právní regulace - 1

- Obecně – chování; společenské vztahy
- **NE peníze – objekt vztahů**
- **Peněžní vztahy NE VŠECHNY**
- Ekonomický prvek
- Majetkový prvek
- Veřejně zájmový prvek
- Mocenský prvek

Předmět právní regulace - 2

- Chování ve společenských vztazích, které vznikají, realizují se a zanikají:
 1. v procesu tvorby a použití veřejných peněžních fondů – **VEŘEJNÉ FINANCE**
 2. v rámci mocenských ingerencí do finančních činností

Metoda právní regulace - obecně

- Odpověď na otázku: „Jak se uskutečňuje regulace toho, co je předmětem regulace“
- Souvislost mezi předmětem (účelem) regulace a metodou

Specifika metody ve finančním právu

- Veřejnoprávní charakter účelu regulace
- Atributivní podíl veřejné moci (veř.správa)
- Převažující mocenský charakter vztahů
- Samostatná konkretizace finančně právních povinností („autoaplikace“)
- Finančně právní akt (normativní, individuální)
- Imperativní charakter právní regulace (charakter norem)

Rysy metody

- Převažující veřejnoprávní charakter
- Základ v administrativněprávní metodě
- Modifikace užitím soukromoprávních prvků, nástrojů ekonomického působení (%)
- Specifika v rámci subsystémů finančního práva

Systemová soudržnost právních norem

– 1

- Vyšší míra vzájemných vazeb právních norem tvořících danou výseč práva
- Relativní autonomie daného souboru právních norem vůči normám jiných odvětví

Systemová soudržnost právních norem

– 2

- **Vnitřní systemová soudržnost** – systém finančního práva
- **Vnější systemová soudržnost** – vztahy k ostatním právním odvětvím

Systemová soudržnost právních norem

– 3

- Subsystemy finančního práva
- Kritéria uspořádání finančního práva
- Problém obecné části a zvláštní části finančního práva
- Finanční právo hmotné a procesní
- Finanční právo správní, trestní
- Fiskální a nefiskální část finančního práva

Systemová soudržnost právních norem

– 4

- Předmětové kritérium:
- FISKÁLNÍ ČÁST (fiskální právo)
- NEFISKÁLNÍ ČÁST (finanční právo *sensu stricto*)

Systemová soudržnost právních norem

– 4a

■ fiskální část

- Rozpočtové právo
- Berní právo (daňové právo)
- Celní právo
- Právní regulace veřejných výdajů
- Bilanční právo (regulace účetnictví a obdobných evidencí)

■ nefiskální část

- Měnové právo
- Devizové právo
- Veřejné bankovní právo
- Veřejné pojišťovnické právo x pojistné právo
- Právo kapitálového trhu (veřejné)
- Puncovní právo

Systemová soudržnost právních norem

– 5 Vnější

- Vztahy k veřejnoprávním odvětvím
- Vztahy k soukromoprávním odvětvím

Systemová soudržnost právních norem

– 5a

- **K ústavnímu právu:** základní rámec, speciální instituty a instituce v ÚPČR – státní rozpočet, ČNB, NKÚ, čl. 10 odst. 5 LZPS ...
- **Ke správnímu právu:** evoluce, podíl veřejné správy, metoda, proces, odpovědnost, správní poplatky
- **K trestnímu právu:** trestní ochrana finančního práva, majetkové sankce
- **K OPP:** exekuce, správní soudnictví, soudní poplatky
- **K právu ŽP:** např. ekologizace daní, enviromentální taxy
- **K sociálnímu právu:** veřejné pojistné fondy – důchodové daně – státní rozpočet ...

Systemová soudržnost právních norem

– 5b

- **K soukromoprávním odvětvím:**
terminologie, skutečnosti a události –
finančně právní jevy

Akceptace

- Evoluce
- Státní právo – správní právo – finanční právo
- Nejednotné pojetí finančního práva
- FP odvětví
- FP věda
- FP didaktická disciplína

ZÁSADY FINANČNÍHO PRÁVA

Připomenutí

- Zásady = postuláty představené doktrínou k vytvoření dokonalého vzoru chování
- Postuláty akceptované zákonodárcem v podobě právní normy mají povahu základních mantinelů

Evoluce postulátů finančního práva

- Připomenutí: FP je nekodifikované
- Historicky nejdříve se utvořily zásady regulace daní a rozpočtů
- Další zásady byly zjištěny analýzou z normativních aktů majících stěžejní význam ve struktuře pramenů finančního práva

Zásady tvorby finančního práva

- Obecné zásady pro tvorbu práva
- Speciální principy

Speciální principy tvorby FP

- Principy typu ekonomiky
- Předvídání krátkodobých a dlouhodobých následků FP regulace
- Zohlednění vazeb norem v rámci systému FP
- Omezení vlivů výkyvu v hodnotě peněz na stabilitu norem finančního práva
- Plynulost změn ve výši finančních dávek
- Ochrana zájmu většiny před lobby
- Respektování terminologie
- Úroveň právního a ekonomického vědomí adresátů FPN
- Respektování závazků ČR

Obecné principy finančního práva

- Zásada demokratismu
- Zásada legality
- Zásada legitimacy
- Zásada priority komunitárního a mezinárodního práva

Další zásady

- Zásada účelovosti
- Zásada plánovitosti
- Zásada priority rovnováhy
- Zásada provázanosti nástrojů sektoru veřejných financí
- Zásada efektivnosti a hospodárnosti
- Zásada veřejnosti a přehlednosti veřejných peněžních fondů
- Zásada účtování
- Zásada kontroly
- Zásada nadřazenosti finančních zájmů státu
- Zásada finanční disciplíny

PRAMENY A NORMY FINANČNÍHO PRÁVA

Prameny

- Materiální
- Formální

Ústavní pořádek

- např.
- Státní rozpočet
- Česká národní banka
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Ekonomický základ územní samosprávy
- Čl. 11 odst. 5 LZPS: „Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona“

Zákony

- Kodifikace subsystémů finančního práva
- Kategorie „daňové zákony“
- Zákon o státním rozpočtu

Obecně závazné vyhlášky ÚSC

- Místní poplatky

Sekundární NSA

- NV – celní sazebník (před vstupem do EU)
- Vyhlášky MF
- Vyhlášky ČNB
 - - emisní vyhlášky

Mezináro, Evropa ...

- Smlouvy o zamezení dvojího zdanění
- Smlouvy o spolupráci při správě daní a vymáhání pohledávek
- Smlouvy o podpoře a ochraně investic
- Smlouvy v oblasti měny a platebního styku
- ES/EU: DPH, spotřební daně, clo ...

Nenormativní akty heteronomní povahy

■ Pokyny MF

Pokyn není obecně závazný právní předpis!

Pokyn není legální interpretací!

- **Metodika**
- **Instrukce**
- **Problém závaznosti i pro fin.správu**

Finančněprávní předpis

- Základní pojmy
- Adresáti
- Vlastní regulace
- Proces
- Sankce
- Přejídná ustanovení
- Derogační klauzule
- účinnost

Finančněprávní norma - struktura

- Antecedent
- Konsekvent

..... Taxa

FINANČNĚ PRÁVNÍ VZTAHY

Finanční vztahy a s finančními vztahy související
společenské vztahy regulované normami finančního práva

Finanční vztahy

Právem regulované

Soukromoprávní
vztahy

**Finančně právní
vztahy**

Prvky FPV

- subjekt FP
- finančně právní objekt
- obsah:

FP práva

FP oprávnění

FP povinnosti

Předpoklady existence FPV

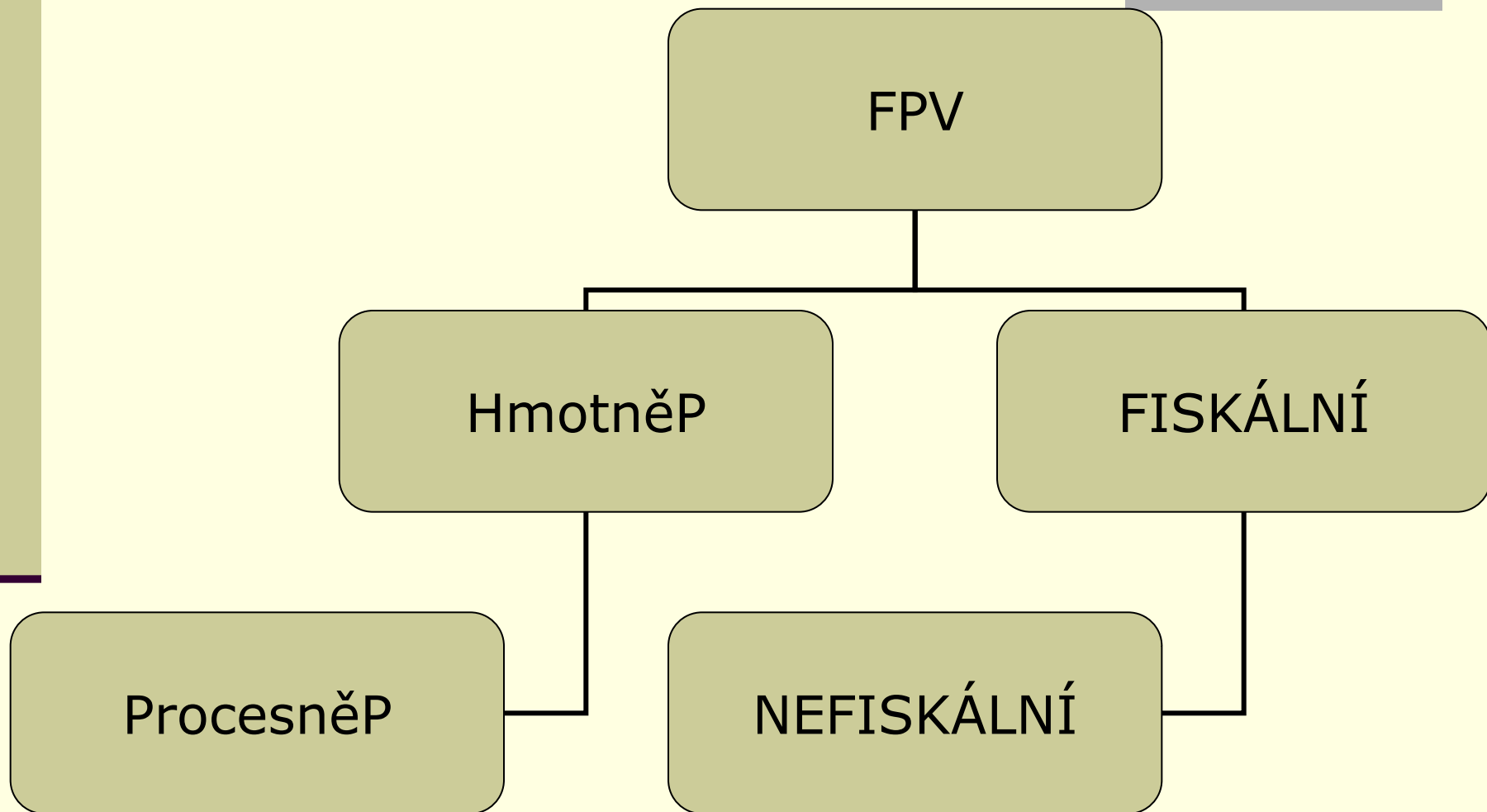
- finančně právní norma
- právní skutečnost

jednání

události

stavy

Členění FPV

Vzpomínáte? Asi nejpovedenější

PRAMENY A NORMY FINANČNÍHO PRÁVA

Prameny

- Materiální
- Formální

Ústavní pořádek

- např.
- Státní rozpočet
- Česká národní banka
- Nejvyšší kontrolní úřad
- Ekonomický základ územní samosprávy
- Čl. 11 odst. 5 LZPS: „Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona“

Zákony

- Kodifikace subsystémů finančního práva
- Kategorie „daňové zákony“
- Zákon o státním rozpočtu

Obecně závazné vyhlášky ÚSC

- Místní poplatky

Sekundární NSA

- NV – celní sazebník (dříve)
- Vyhlášky MF
- Vyhlášky ČNB
- - emisní vyhlášky

Mezináro, Evropa ...

- Smlouvy o zamezení dvojího zdanění
- Smlouvy o spolupráci při správě daní a vymáhání pohledávek
- Smlouvy o podpoře a ochraně investic
- Smlouvy v oblasti měny a platebního styku
- ES/EU: DPH, spotřební daně, clo ...

Nenormativní akty heteronomní povahy

■ Pokyny MF

Pokyn není obecně závazný právní předpis!

Pokyn není legální interpretací!

- **Metodika**
- **Instrukce**
- **Problém závaznosti i pro fin.správu**

Finančněprávní předpis

- Základní pojmy
- Adresáti
- Vlastní regulace
- Proces
- Sankce
- Přechodná ustanovení
- Derogační klauzule
- účinnost

Finančněprávní norma - struktura

- Antecedent
- Konsekvent

..... Taxa